

Supuolentutkimuksen seuran pro gradu -palkinto 2016

**Kaisa-Riitta Aho: Lihas on laiska kaveri.
Tarkasteluja Fit-lehden kehollisuusparadigmasta**

Sukupuolentutkimuksen seuran pyytäessä minua vuoden 2016 pro gradu -palkinnon saajan valitsijaksi suostumukseni taustalla oli pitkälti henkilökohtainen intressi. Olen näet viimeiset kuusitoista vuotta keskittynyt lähinnä feministiseen kirjallisuudentutkimukseen, joskin olen tietysti seurannut sukupuolentutkimusta laajemminkin teoreettisella tasolla ja suomalaista tutkimusta etenkin *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehden välityksellä. En kuitenkaan ole opettanut tai ohjannut opinnäytteitä nais- tai sukupuolentutkimuksen oppiaineissa, en edes omassa yliopistossani. Siksi kiitänkin seuraa mahdollisuudesta tutustua siihen, mistä aiheista ja mistä teoreettisista näkökulmista tämän päivän sukupuolentutkimuksen opiskelijat ovat kiinnostuneet.

Sain luettavakseni viisi mielenkiintoista ja korkeatasoista gradua. Kolme niistä oli tehty sukupuolentutkimus-oppiaineeseen, yksi sosiologiaan ja yksi käytännölliseen filosofiaan. Yksikään ei edustanut itselleni tutuinta alaa, kirjallisuudentutkimusta, ja useassa työssä näkökulma oli pitkälti yhteiskuntatieteellinen. Neljä kirjoittajista asemoi itsensä sukupuolentutkimukseen ja vain yhdessä tekijä ei liittänyt työtään sukupuolentutkimukseen, vaikka gradun tematiikassa sukupuoli oli keskeisesti esillä. Kolmella tutkielman tekijällä tutkimuksen motivaationa oli tavalla tai toisella henkilökohtainen suhde aiheeseen.

Lähes kaikkien tutkielmien aiheet olivat enemmän tai vähemmän ajankohtaisia liikkuen miesten syömishäiriöistä ja euroviisuvoittaja Conchita Wurstiin liittyvästä mediapuheesta aina sukupuol-

lineutraalin avioliiton filosofiseen oikeutukseen. Työt osoittivat myös oivaa tämän hetken kansainvälisen ja suomalaisen sukupuolen tutkimuksen tuntemusta. Vain yksi opinnäyte perustui ennemminkin aiheeseen liittyvään, sinänsä monipuoliseen lähdeaineistoon, jossa sukupuolentutkimus ei ollut korostuneesti esillä.

Lähestymistavat vaihtelivat nekin filosofisten argumenttien analyysistä, kriittisestä miestutkimuksesta ja feministisestä luokkatutkimuksesta drag queen -teoretisointiin ja uusmaterialistisen feministisen ajattelun hengessä tehtyyn tutkimukseen. Aineistot olivat pitkälti kirjallisia, joko kirjallisuudesta tai mediamateriaalisesta koostuvia. Vain yhdessä gradussa aineisto pohjasi etnografiseen aineistonhankintaan, puolistrukturoituun teema-haastattelun. Vastaavanlainen yhdenmukaisuus kuin aineiston yhteydessä tuli esille analyysimenetelmissä: melkein kaikki työt hyödynsivät aineiston luonteesta johtuen diskurssianalyysia tai narratiivis-diskursiivista lähestymistapaa, mutta kaikilla ei kuitenkaan ollut taustalla yksinomaan konstruktivistinen näkemys todellisuudesta kielenkäytön avulla rakentuvana.

Koska aineistot olivat etupäässä kirjallisia, tutkimuseettisiä kysymyksiä ei juuri pohdittu, mutta milloin tutkimusmateriaali antoi sellaiseen aihetta, aspekti otettiin huomioon. Tutkielmat olivat myös hyvällä tavalla itsereflektiivisiä: oman tutkimuksen rajoitukset tunnustettiin mutta mainittiin myös ansiot ja se, mitä uutta tietoa ja ymmärrystä tutkielman kuluessa oli tuotettu. Kaikkien pro gradujen

rakenne oli selkeä, argumentointi loogista ja tekstit etenivät sujuvasti. Valintatehtävä oli vaikea, sillä työt olivat tasaisen hyviä ja jokainen hiukan eri perusteiden avulla ansioillaan palkittavissa.

Valinnan vaikeutta lisäsi eettinen ongelma: voiko oman yliopiston maisteria palkita? Tuleeko tutkimusasetelma ja tutkimusparadigma liian lähelle, vaikka ei olekaan ollut missään tekemisissä tutkielman kanssa eikä edes tunne palkittavaa? Pohdin asiaa pitkään, mutta lopulta päädyin esittämään palkintoa Kaisa-Riitta Ahon pro gradu -tutkielmalle *Lihäs on laiska kaveri. Tarkasteluja Fit-lehden kehollisuusparadigmasta* (Nais- ja sukupuolentutkimuksen maisteriohjelma, Turun yliopisto). Yksi keskeisistä valintaperusteista on se, että Ahon tutkielmassa yhdistyy vankka Martin Heideggerin ja Luce Irigarayn edustaman fenomenologian teoreettinen tuntemus ja uusmaterialismin hengessä tehty tutkimus käytännön liikuntatyön perusteiden uudelleen ajatteluun. Työssä pyritään yhdistämään diskursiivinen ja materiaallinen hedelmällisellä tavalla, ja sille on ominaista teorian ja empiirisen analyysin kitkaton kytkeytyminen toisiinsa. Samalla tutkielman aihe on erittäin ajankohtainen: törmäämme fitness-ilmioon päivittäin.

Tutkielma ei kuitenkaan pyri tarkastelemaan fitness-urheilua tai -kilpailuja, vaan ennemminkin taustalla olevaa näkemystä kehollisuudesta, jolla on vaikutusta myös arkiseen kuntoliikuntaan. Aineistona oleva *Fit*-lehti ei ole sekään tarkoitettu fitness-harrastajille, vaan kyse on naisille suunnatusta kuntoilulehdestä. Työ on poliittinen pyrkiessään liikunta-alan nykyisten toimijoiden kehollisuusparadigmaan pohjaavan, liikkumista ohjaavan ja totena pidetyn puheen muuttamiseen. Eri asia tietysti on, haluavatko kyseiset toimijat kuulla ja omaksua uudenlaista puheenpartta. Aho käyttää paradigma-käsitettä myös mahdollisen diskurssi-käsitteen sijaan, koska hän haluaa painottaa kehopuheeseen liittyvää tiedon rakentuneisuutta ja kytkeytymistä valtasuhteisiin.

Fit-lehden artikkelien ja niihin sisältyvien kuvien oivaltavan tarkastelun avulla hahmottamansa, muun muassa kartesiolaiselle dualismille ja teknisrationaalille suorittamiselle perustuvan kehollisuusparadigman Aho katsoo lopulta etäännyttävän liikkujan kehostaan. Vaihtoehtoisena lähestymis- ja

puhetapana hän nostaa esille kinesteettisen kehollisuuden, jonka hän näkee saattavan mielen ja kehon yhteen ja sallivan liikkujan herkistyä aistimaan varsinaista olemistaan. Kinesteettinen hahmottamista ei ole sinällään uusi näkemys tutkimuksessa, sitä on käytetty muun muassa oppimistyylejä eriteltäessä tai tanssin tarkastelussa, mutta Ahon mukaan se voisi tarjota tien vapautuneeseen ja avoimeen liikuntaan, jossa liikkuja on kotiutunut omaan kehoonsa.

Laskettuaan sujuvasti kirjoitetun opinnäytteen kädestään lukija jatkaa väistämättä oman liikkumisensa tai liikkumattomuutensa taustalla olevien käsitteiden ja näkemysten pohtimista. Tutkielma on siis liikauttanut lukijaansa, mikä on aina onnistuneen tutkimuksen merkki.

Lämpimät onnitteluni kaikille ehdokkaille ja erityisesti Kaisa-Riitta Aholle!

Turussa 14.11.2016

*Päivi Lappalainen, professori
Kotimainen kirjallisuus
Turun yliopisto*

*Kaisa-Riitta Ahon pro gradu -tutkielma luettavissa:
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016122131641>*